

Onderzoek Natuur & Milieu Energiebesparing

Maart 2016

Contact: Dirkjan Klumper **T** 050 3171771 **E:** dirkjan Klumper@kienonderzoek.nl

Kantoor Groningen: Westerkade 15-5, 9718 AS Groningen **T:** 050 3657672 **F:** 050 3171778

Kantoor Haarlem: Nieuwe Gracht 3, 2011 NB Haarlem **T:** 085 4018250

E: info@kienonderzoek.nl **W:** www.kienonderzoek.nl

Inleiding

Natuur & Milieu heeft een onderzoek laten uitvoeren naar het gedrag en de houding van Nederlanders ten aanzien van energiebesparing. De resultaten worden gebruikt voor een PR-campagne van Natuur & Milieu.

PanelWizard algemeen

Het onderzoek is uitgevoerd onder het panel van PanelWizard Direct. PanelWizard is het onderzoekspanel van Kien Onderzoek en telt ruim 30.000 leden van 16 jaar en ouder. Met behulp van dit onderzoekspanel kunnen vragen worden voorgelegd aan een dwarsdoorsnee van de Nederlandse bevolking of specifieke doelgroepen (bv. boodschappers, beleggers, allochtonen, ouders van baby's, etc.). De panelleden hebben vooraf aangegeven mee te willen werken aan marktonderzoek. Ze worden beloond voor hun inzet en voortdurend geprikkeld (o.a. door een beloning per vraag, terugkoppeling resultaten). Dit garandeert een hoge en betrouwbare respons. De representativiteit en (serieuze) medewerking binnen het panel worden voortdurend gecontroleerd en bewaakt¹. PanelWizard hanteert de Gouden Standaard van de MOA, dé branchebreed erkende wegingbenadering voor onderzoeksresultaten.

Methode

Bij het onderzoek Energiebesparing is gebruik gemaakt van online onderzoek onder Nederlanders van 18 jaar en ouder. De respondenten zijn op 2 maart 2016 uitgenodigd voor het onderzoek en op 7 maart 2016 is de mogelijkheid tot responderen gesloten.

Betrouwbaarheid

De steekproef bestond uit 1572 Nederlanders van 18 jaar en ouder, representatief voor Nederland op geslacht, leeftijd, opleiding, gezinssituatie, arbeidsparticipatie en regio. In totaal hebben van deze groep 851 respondenten deelgenomen aan het onderzoek. De totale respons bedraagt 59%. 837 respondenten hebben alle onderzoeksvragen beantwoord. Daarmee valt met een betrouwbaarheid van 95% te concluderen dat de steekproefuitkomst maximaal 3,4% kan afwijken van de werkelijke situatie. Dit betekent dat met 95% zekerheid gesteld kan worden dat de percentages die uit het onderzoek naar voren komen, in werkelijkheid maximaal 3,4% hoger of lager liggen. De onderzoeksverantwoording en de representatieve verdeling over de verschillende groepen zijn samengevat in bijlage 1.

Samenvatting onderzoeksverantwoording t.b.v. persbericht

Dit onderzoek is verricht door Kien Onderzoek (www.kienonderzoek.nl) in opdracht van Natuur & Milieu. Het onderzoek is uitgevoerd onder leden van PanelWizard (www.panelwizard.com), middels de internetmethode. De netto steekproef bestond uit 1572 Nederlanders van 18 jaar en ouder, waarvan 837 alle onderzoeksvragen hebben beantwoord. Deze steekproefomvang levert met een betrouwbaarheid van 95% een maximale afwijking van 3,4% van de werkelijke situatie voor de online doelgroep.

¹ Zie ook bijlage 2

Samenvatting onderzoeksresultaten Natuur & Milieu Energiebesparing

Nederlanders doen volop aan energiebesparing

Maar liefst ruim negen op de tien Nederlanders (92%) hebben één of meer maatregelen in hun woning getroffen om het energieverbruik omlaag te brengen. Woningeigenaren hebben dit vaker gedaan dan huurders (95% vs. 87%). Jongeren (<30 jaar) (12% vs. 6%), éénpersoonshuishoudens (11% vs. 6%) en stedelingen (10% vs. 5%) hebben vaker (nog) geen maatregelen getroffen om energie te besparen.

De manieren om energie te besparen zijn talloos; van het installeren van zonnepanelen tot het aanbrengen van tochtstrips. De top 5 energiebesparende maatregelen die Nederlanders hebben getroffen bestaat uit:

1. Gloeilampen vervangen door spaarlampen en/of ledlampen (74%)
2. Dubbel glas/ speciaal glas plaatsen (57%)
3. Apparaten vaker uitdoen in plaats van op standby zetten (57%)
4. Energiezuinige apparaten kopen (52%)
5. Tochtstrippen aanbrengen op deuren en/of raamkozijnen (41%)

Begin 2014 is deze vraag ook voorgelegd aan dezelfde doelgroep. Er is sindsdien vooral een stijging te zien in het gebruik van zonne-energie (van 7% naar 16%) en slimme meters (van 7% naar 11%).

Energiebesparing: het kan altijd beter

Hoewel ruim negen op de tien Nederlanders thuis maatregelen hebben genomen voor energiebesparing, is slechts 11% er zeker van dat zij in hun woning alle mogelijke energiebesparende maatregelen hebben getroffen. Een derde weet zeker dat zij in hun woning nog niet alle mogelijke maatregelen hebben getroffen. Zij denken dat er qua energiebesparing zeker nog meer mogelijk is in hun woning. Dit geldt met name voor jongeren (<30 jaar) (50% vs. 30%).

Nederlanders zijn redelijk sceptisch als het gaat om goede woningisolatie in Nederland. Maar liefst zeven op de tien (71%) denken dat er op dit gebied nog veel verbeterd kan worden. Het zijn vooral stedelingen die dit denken (76% vs. 69%). Ook woningeigenaren vinden dit vaker huurders (77% vs. 68%). Eén op de vijf Nederlanders (21%) denkt dat ons land op het gebied van woningisolatie achterloopt op andere westerse landen. Ruim een derde (36%) is er zeker van dat zijn/haar eigen woning goed geïsoleerd is, nog eens 48% zegt dat dit enigszins voor hun woning geldt. Woningeigenaren vinden dit vaker (enigszins) dan mensen met een huurwoning (88% vs. 76%). Bijna één op de tien (8%) van Nederland geeft aan dat zijn/haar woning niet goed is geïsoleerd. Dit vinden huurders vaker dan woningbezitters (11% vs. 6%).

De meeste Nederlanders zijn over het algemeen bescheiden over wat ze doen op het gebied van energiebesparing. Slechts één op de zes (18%) geeft aan graag op te scheppen over de energiebesparende maatregelen die ze genomen hebben. Voor mannen geldt dit sterker dan voor vrouwen (23% vs. 13%).

Investeren in energiebesparing

Wanneer Nederlanders energiebesparende maatregelen treffen in hun woning, doen zij dit het liefst met eigen geld. Bijna twee derde (64%) geeft aan dat zij hiervoor nooit geld zullen lenen. Veel mensen hebben hier dan ook wel wat budget voor over. Wanneer men bijvoorbeeld de keuze heeft tussen geld uitgeven aan energiebesparende maatregelen of reizen en luxe, zeggen ruim vier op de tien (43%) hun geld liever het eerste te besteden. 46% geeft zijn/haar geld liever uit aan reizen en luxe. Dat Nederlanders bewust bezig zijn met energiebesparing blijkt ook wel uit het feit dat zes op de tien (60%) bij de aanschaf van een nieuwe woning letten op de energiezuinigheid.

Energiebesparing saai? Zeker niet!

Energie besparen een saai onderwerp? Slechts 18% van Nederland is het hiermee eens. Het zijn met name de jongeren (<30 jaar) (31% vs. 16%) en stedelingen (23% vs. 16%) die energiebesparing saai vinden. Ruim de helft (52%) van Nederland vindt energiebesparing (helemaal) niet saai, en een kleine derde (31%) is hierover neutraal. Het zijn met name mannen die energiebesparing niet saai vinden (56% vs. 48%). Twee derde (67%) van de Nederlanders houdt (enigszins) van technische snufjes, zoals een slimme meter of -thermostaat, of besparingsapps. Ook hier gaat het vooral om mannen (76% vs. 57%), mensen jonger dan 50 jaar (71% vs. 62%) en midden- en hoger opgeleiden (69% vs. 61%).

Energiebesparing niet ingewikkeld

Slechts één op de zes (17%) geeft aan energiebesparing ingewikkelde materie te vinden, tegenover 52% die het niet met deze stelling eens is. Als het echter gaat om meer specifieke kennis haken veel mensen af, zo weet 39% (ongeveer) hoe een warmtepomp werkt. 46% heeft geen idee van de werking van een warmtepomp. Vrouwen hebben hier vaker geen verstand van dan mannen (55% vs. 38%), net als 60-plussers (49% vs. 41%).

Ruim een derde (37%) van de Nederlanders heeft geen idee welk deel van hun vaste maandelijkse lasten zij aan energie besteden. Vrouwen (48% vs. 27%), jongeren (<30 jaar 53% vs. 30-plussers 34%) en lager opgeleiden (48% vs. 33%) weten dit vaker niet. Het deel (63%) dat wel denkt te weten wat zij aan energie besteden in de maand, zegt dat het gemiddeld 12% van hun vaste maandelijkse lasten behelst.

Jongeren houden zich in het huishouden het minst met energiebesparing bezig

Mannen zeggen vaker dan vrouwen van zichzelf dat zij degene zijn die zich het meest met energiebesparing bezighoudt in het huishouden (58% vs. 43%). Toch vindt slechts één op de tien Nederlanders energiebesparing echt een mannending (12%). Ook hier zijn mannen meer van overtuigd dan vrouwen (16% vs. 7%), net als mensen jonger dan 50 jaar (14% vs. 9%). Zes op de tien Nederlanders vinden dat vrouwen het eerder koud hebben dan mannen (62%). Een kleine meerderheid van de vrouwen is het hier mee eens (55%), minder vaak dan mannen (69%). Duidelijk is dat 60-plussers het hier minder vaak mee eens zijn dan mensen jonger dan 60 jaar (50% vs. 68%). Drie op de tien Nederlanders zijn ervan overtuigd dat vrouwen meer energie verbruiken dan mannen (29%). Mannen vinden dit vaker dan vrouwen (38% vs. 20%), mensen jonger dan 60 vinden dit vaker dan 60-plussers (32% vs. 23%). Het lijkt er dus op dat ouderen en vrouwen het minder vaak met deze stereotyperende uitspraken eens zijn.

Zonne- en windenergie in Nederland is wenselijk volgens grote meerderheid

Als het over de toekomst gaat, is 44% er zeker van dat over 30 jaar alle stroom van zon- en windenergie komt. Ruim drie kwart (76%) vindt het (zeer) wenselijk dat dit gaat uitkomen. Ruim een derde (35%) denkt dat we over 30 jaar geen gas meer gebruiken. 57% vindt het wenselijk dat het zover komt. Met name zuiderlingen vinden dit wenselijk (64% vs. 55%). Jongeren (<30 jaar) zijn het meest sceptisch over de afschaf van gasgebruik in de toekomst. 27% van hen denkt dat we over 30 jaar geen gas meer gebruiken, tegenover 37% van mensen ouder dan 30 jaar. 18% van Nederland denkt dat over 10 jaar alle huizen in Nederland optimaal geïsoleerd zijn. Ruim drie kwart (78%) vindt dit wenselijk. Vooral mensen jonger dan 40 jaar vinden dit (82% vs. 76%). Lager opgeleiden vinden alle scenario's minder vaak wenselijk dan midden- en hoger opgeleiden.

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksmethode	Online
Selectie	Nederlanders van 18 jaar en ouder
Bron	PanelWizard
Bruto steekproef	1572
Netto steekproef (# op vrg 1)	851
Volledige vragenlijsten (netto)	837
Responspercentage	59%
Datum start veldwerk	2-mrt
Datum veldwerk gereed	7-mrt
Betrouwbaarheidsniveau*	95%
Maximale afwijking*	3,4%
Representatief naar:	Geslacht, leeftijd, gezinssituatie, arbeidsparticipatie, opleiding
Weging	Niet van toepassing

Respons breakdown	aantal
bruto steekproef	1572
bouncers (schatting)	63
buiten doelgroep	n.v.t.
verwijderd na datacheck	35 (voornamelijk vanwege representativiteit)
afgebroken vragenlijsten	14
geen medewerking	623
Volledige vragenlijsten	837

* bij 837 afgenomen vragenlijsten valt met een betrouwbaarheid van 95% te concluderen dat de steekproefuitkomst maximaal 3,4% zal afwijken van de werkelijke situatie (als alle Nederlanders in de doelgroep ondervraagd zouden zijn).

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van ISO 20252 (marktonderzoek) en ISO 26362 (access panels)

Geslacht	% gewenst**	% behaald
Man	49,2	51,2
Vrouw	50,8	48,8
N		851

Leeftijd	% gewenst**	% behaald
16-29 jaar	21,1	18,1
30-39 jaar	15,0	15,7
40-49 jaar	18,8	19,9
50-59 jaar	17,2	16,1
60 jaar en ouder	27,9	30,2
N		851

Gezinssituatie	% gewenst**	% behaald
Eénpersoons	20,6	19,9
Meerpersoons (zonder kinderen <18)	47,6	51,0
Meerpersoons met kinderen (jongste <13)	22,0	21,9
Meerpersoons met kinderen (jongste 13-17)	9,8	7,3
N		851

Arbeidsparticipatie	% gewenst**	% behaald
Full-time	32,0	35,8
Part-time	22,1	20,6
Niet werkend	46,0	43,6
N		851

Opleiding	% gewenst**	% behaald
Laag	34,2	30,3
Midden	42,1	44,1
Hoog	23,7	25,6
N		851

** dit is de verdeling zoals die in heel Nederland is binnen de gewenste selectie

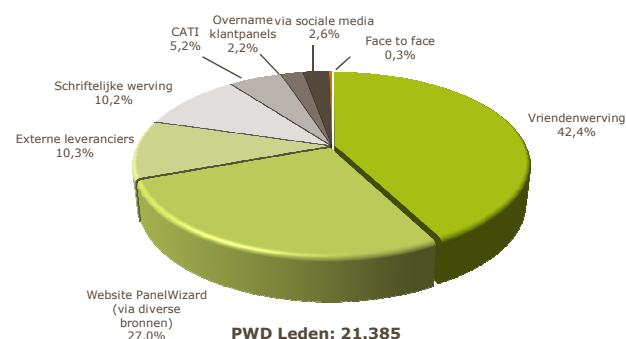
(o.b.v. de Gouden Standaard van de MOA)

Bijlage 2 Kwaliteit PanelWizard Direct

Introductie PanelWizard Direct

PanelWizard Direct bestaat sinds 2001 en is sindsdien uitgegroeid tot één van de beste panels van Nederland. Panelleden worden zorgvuldig geselecteerd en gemotiveerd. Het ISO-gecertificeerde panel (ISO 26362) wordt grondig onderhouden en beheerd. PanelWizard Direct heeft de beschikking over verschillende soorten panels en bestaat in totaal uit ruim 30.000 leden (peiljaar 2015). PanelWizard Direct is wars van langdurige procedures en profileert zich met haar 'operational excellence'. Daardoor is PanelWizard Direct snel, transparant, betaalbaar en biedt het vooral goed onderzoek. U hebt de regie zelf volledig in handen, maar u wordt ook altijd ondersteund door de onderzoeksexpertise van Kien. Zowel Kien als PanelWizard Direct zijn aangesloten bij de MOA en ESOMAR (respectievelijk de Nederlandse en Europese branchevereniging van marktonderzoekbureaus) en ISO 20252 gecertificeerd.

PanelWizard Direct		
Consumenten panel Bestaande uit Nederlanders van 16 jaar en ouder verspreid over algemene sociaal-demografische kenmerken, zoals geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, regio, etc.	B-2-B panel Bestaande uit beslissers (financieel, HRM, inkoop, marketing, ICT, Office Supply) binnen ondernemingen, leidinggevend, ZZP-ers uit uiteenlopende branches en sectoren.	Kinder- en tienerpanel Bestaande uit ruim 2.000 kinderen en tieners in de leeftijd van 6 t/m 15 jaar verspreid over demografische kenmerken als geslacht, leeftijd, regio, etc.

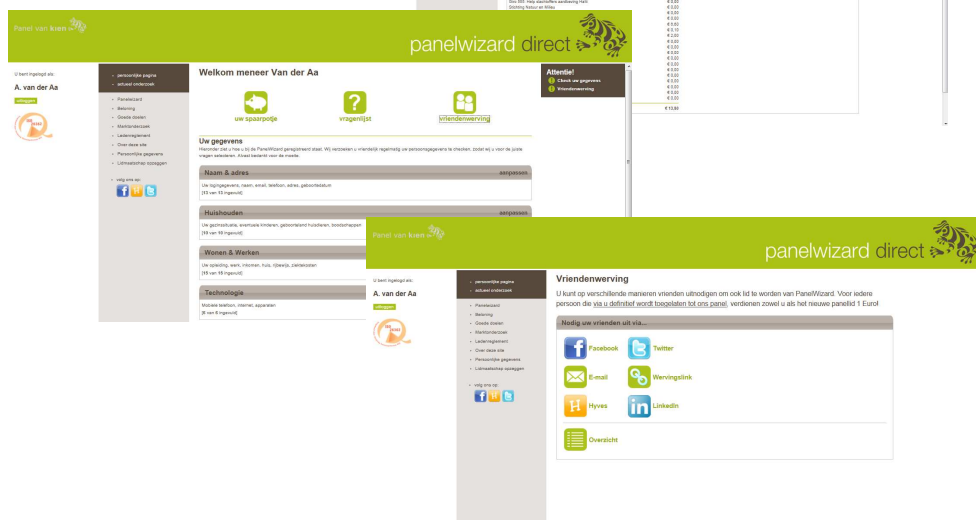
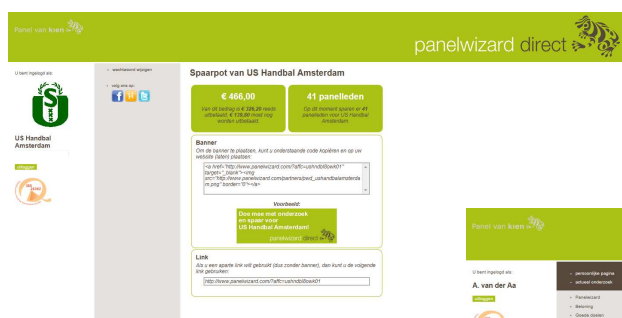
Werving

De werving van panelleden vindt plaats via een groot aantal bronnen. Zoveel mogelijk wordt getracht te werken met verse panelleden, onder andere door werving via member-get-member, verenigingen, doorstroming uit het kinderpanel en via de website van PanelWizard Direct. Laatstgenoemde methode wordt niet actief ingezet. Inschrijvers worden niet automatisch toegelaten om zelfselectie zoveel mogelijk te voorkomen. Hiernaast een overzicht van de meest gebruikte wervingsmethoden in percentages van het panel. Ieder panelid is na aanmelding in eerste instantie aspirant lid. Pas na reactie op de bevestigingsmail (double opt-in) en een aantal controles op

antwoordgedrag (dmv een screeningsonderzoek) wordt een aspirant panelid toegelaten tot het panel. Voor specifieke doelgroepen bestaat de mogelijkheid om river recruitment toe te passen. Er wordt dan een gerichte member-get-member actie in gang gezet, waarbij panelleden die voldoen aan de vereiste criteria worden gevraagd om anderen uit dezelfde specifieke doelgroep te werven via e-mail, social media, etc.

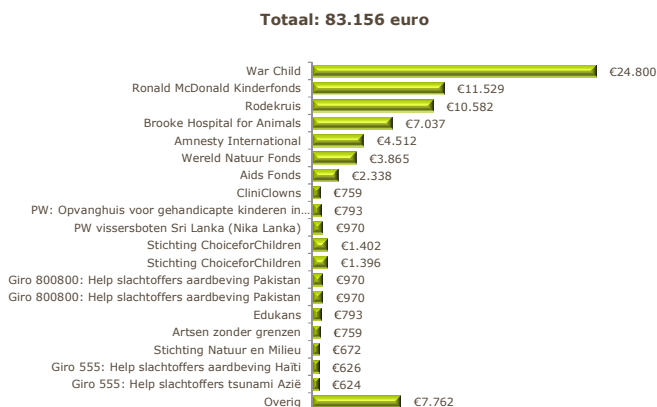
Screenshot (voorbeeld) van clubpagina: panelleden:

Enkele screenshots van persoonlijke pagina

Motivatie

PanelWizard Direct zorgt voor korte en afwisselende vragenlijsten om panelleden gemotiveerd en fris te houden. De combinatie van verschillende onderwerpen, afwisselende vraagtypes en inzet van multimedia fragmenten zorgen voor leuke vragenlijsten. We belonen naar inzet met 10 eurocent per vraag, zodoende is er een 100% koppeling tussen inspanning en beloning. Panelleden kunnen beslissen om de beloning zelf te houden, te sparen voor hun club/vereniging of te doneren aan een van de samenwerkende goede doelen. Aan goede doelen werd de afgelopen jaren €83.156 geschonken uit naam van de panelleden (zie tabel hiernaast voor de verdeling). Nog een manier om panelleden betrokken te houden is om de onderzoeksresultaten terug te koppelen. Op de website staan regelmatig gepubliceerde persberichten met interessante onderzoeksuitslagen. De betrokkenheid en motivatie van de leden van PanelWizard Direct komt duidelijk naar voren in het hoge gemiddelde responspercentage van 65%.

Steekproeftrekking en representativiteit

Voor de steekproeftrekking maakt PanelWizard Direct gebruik van de Gouden Standaard: het ijkinginstrument voor nationale en regionale steekproeven. De Gouden Standaard is ontwikkeld door de MOA in samenwerking met het CBS en wordt jaarlijks geüpdatet met de nieuwste cijfers en percentages van de Nederlandse bevolking. Bruto steekproeven worden standaard representatief uitgestuurd op 6 socio-demografische achtergrondvariabelen: geslacht, leeftijd, opleiding, regio, gezinssamenstelling en arbeidsparticipatie. Door het hoge responspercentage, komt het zelden voor dat de netto steekproef (daadwerkelijke respondenten) niet representatief is. Wanneer dit wel het geval is, worden respondenten uit overtollige groepen verwijderd. Dit gebeurt non-interlocked, dat wil zeggen dat wanneer er een overschot is van mannen en jongeren in een netto steekproef, zowel mannen als jongeren los van elkaar worden verwijderd (er worden dus niet alleen maar jongere mannen verwijderd). Mocht ook het verwijderen van overtollige groepen niet volstaan, dan kan in overleg met de opdrachtgever eventueel worden overgegaan tot een weging van de onderzoeksresultaten.

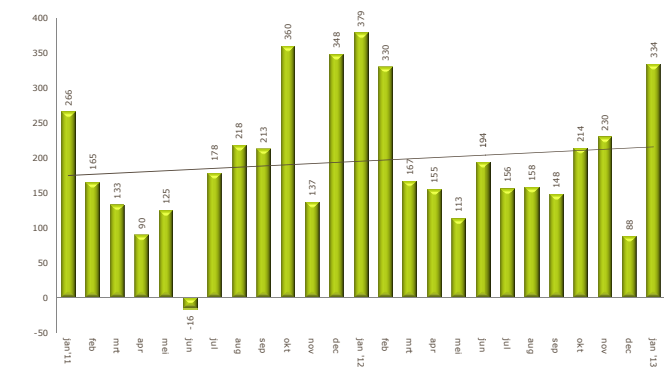
Centraal Bureau voor de Statistiek

Kwaliteit panel en onderzoeken

De kwaliteit van online veldwerk valt of staat met de betrouwbaarheid waarmee respondenten de vragenlijsten invullen. PanelWizard Direct controleert deze betrouwbaarheid nauwlettend, door een aantal ingebouwde controlestappen. Voor ieder onderzoek wordt een controlevraag gesteld naar het geslacht en de leeftijd van de respondent, hiermee wordt gecontroleerd of de beoogde respondent overeenkomt met de daadwerkelijke respondent. Na ieder onderzoek worden per respondent controles uitgevoerd op de snelheid van invullen, lengte en inhoud van open antwoorden en gelijke waarden/antwoordpatronen. Zo worden inconsistente, onbetrouwbare, te snelle en niet-serieuze respondenten uit de netto respons gehaald. De betreffende respondenten worden geregistreerd op een blacklist. Bij twee vermeldingen op deze blacklist wordt een panellid uitgeschreven uit het panel. PanelWizard Direct zorgt ervoor dat haar panelleden regelmatig worden uitgenodigd voor onderzoeken. Het PanelWizard systeem is zodanig opgebouwd dat wanneer een panellid al enige tijd geen uitnodiging heeft gehad voor een onderzoek, hij/zij voorrang krijgt bij het versturen van nieuwe uitnodigingen.

Onderhoud en beheer

Na ieder onderzoek wordt het panellid verzocht om de eigen gegevens te controleren en indien nodig te updaten. Tevens wordt tweemaal per jaar, bij de uitkering van de beloning, gevraagd om de gegevens door te nemen en waar nodig te muteren, zodat de gegevens zoveel mogelijk up-to-date blijven. De persoonsgegevens van panelleden worden nimmer vrijgegeven, tenzij panelleden hier expliciet toestemming voor geven. Nonrespondenten en bouncers worden twee keer per jaar visueel gecontroleerd en schriftelijk benaderd voor continuering van het panellidmaatschap. Sinds 1 januari 2011 zijn in totaal 7.078 panelleden gewonnen en 2.543

panelleden uitgeschreven (8,1% van het totaal). Per saldo is het aantal panelleden toegenomen met 4.535. De uitschrijving gebeurde op eigen initiatief of vanuit kwaliteitschecks van PanelWizard Direct.